

Մանրածախ առևտրում հաշվապահական հաշվառման առանձնահատկությունները

Համաձայն ՀՀՀՀՍ 2 «Պաշարներ» ստանդարտի՝ կազմակերպությունները նպատակահարմարությունից ելնելով որպես պաշարների ինքնարժեքի չափման մեթոդ կարող են կիրառել ստանդարտ ծախսումների մեթոդը կամ մանրածախ մեթոդը, եթե դրանց արդյունքները մոտավորապես հավասար են ինքնարժեքին:

Երբ առևտրական կազմակերպությունը մանրածախ առևտրում առկա ապրանքների գծով չի կարող իրականացնել քանակագումարային հաշվառում (չկան անհրաժեշտ տեխնիկական միջոցներ և այլ պայմաններ վերջինիս իրականացման համար), ապա հաշվառումը վարվում է վաճառքի գներով, այսինքն միայն գումարային:

Վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերությունն արտացոլելու նպատակով հաշվապահական հաշվառման մեջ օգտագործվում է 217 «Ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերություն» առաջին կարգի կարգավորող հաշիվը: Քանի որ ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերությունն իրենից ներկայացնում է ոչ միայն ապրանքների վաճառքի գնում ներառված առևտային հավելագինը, այլև անուղղակի հարկերը՝ այս հաշվին կից կարող են բացվել 2171 «Առևտրային հավելագին», 2172 «Ավելացված արժեքի հարկ» և 2173 «Ակցիզային հարկ» երկրորդ կարգի հաշիվները:

Հաշվեկշռում ներառվում է 216 «Ապրանքներ» և 217 «Ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերություն» հաշիվների գումարների տարբերությունը, այսինքն ապրանքների ինքնարժեքն որոշվում է դրանց վաճառքի գնով հաշվարկված արժեքը վաճառքի գնում ներառված հավելագնի արժեքով նվազեցնելու միջոցով:

217 «Ապրանքների վաճառքի գնի և ինքնարժեքի տարբերություն» հաշվի հաշվառումը ներկայացնենք օրինակով:

Օրինակ. կազմակերպության պահեստից իր ֆիրմային խանութ է մուտքագրվել ապրանք, որի ինքնարժեքն է 10000 դրամ, իսկ վաճառքի գինը սահմանվել է 18000 դրամ, որից առևտրային հավելագինը՝ 5000 դրամ, ԱԱՀ-ը՝ 3000 դրամ ($(10000 + 5000) * 20\%$): Հետևաբար խանութի նյութական պատասխանատուի՝ վաճառողի, նյութական պատասխանատվությունը հաշվապահական հաշվառման գրանցումներում կավելանա 18000 դրամ գումարով:

Տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ԴԲ 2161 «Ապրանքներ մանրածախ առևտրում»	18000 դրամ
ԿԲ 2161 «Ապրանքներ պահեստում»	10000 դրամ
ԿԲ 2171 «Առևտրային հավելագին»	5000 դրամ
ԿԲ 2172 «Ավելացված արժեքի հարկ»	3000 դրամ

Այդ ապրանքների վաճառքից հետո, վաճառողը 18000 դրամ գումարը մուտքագրում է կազմակերպության դրամարկղ, որ հիման վրա տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ԴԲ 2511 «Ազգային արժույթի դրամարկղ»	18000 դրամ
ԿԲ 6112 «Ապրանքների վաճառքից հասույթ»	15000 դրամ
ԿԲ 5243 «Կարճաժամկետ կրեդիտորական պարտք բյուջեին՝ ավելացված արժեքի հարկի գծով»	3000 դրամ

2162 «Ապրանքներ մանրածախ առևտրում» հաշվում խանութի վաճառողի գծով ներառված 18000 դրամ գումարը պետք է նվազեցվի՝ թղթակցելով ծախսային հաշվի հետ՝

ԴԲ 7112 «Վաճառված ապրանքների ինքնարժեք»	18000 դրամ

ԿՐ 2161 «Ապրանքներ մանրածախ առևտրում» 18000 դրամ

Քանի որ 18000 դրամ գումարը ներառում է առևտրային հավելագինը և ավելացված արժեքի, հետևաբար պետք է կատարվի ծախսի ճանաչված գումարի ճշգրտում:

Ստորնոյով տրվում են հետևյալ հաշվապահական ձևակերպումները՝

ԴԲ 7112 «Վաճառված ապրանքների ինքնարժեք» 8000 դրամ

ԿՐ 2171 «Առևտրային հավելագին» 5000 դրամ

ԿՐ 2172 «Ավելացված արժեքի հարկ» 3000 դրամ

Իսկ ինչպես հաշվարկել ստորնոյով ձևակերպվող գումարները, եթե քանակային հաշվառման բացակայության պատճառով հնարավոր չէ ուղղակիորեն այն որոշել:

2172 «Ավելացված արժեքի հարկ» հաշվին կրեդիտագրվող գումարը հայտնի է՝ այն կազմում է վաճառված ապրանքների արժեքի 1/6 մասը կամ 16.67 %-ը, իսկ 2171 «Առևտրային հավելագին» հաշվին կրեդիտագրվող գումարը կարելի է որոշել հետևյալ մեթոդով.

Ապրանքների ամսվա սկզբի մնացորդին գումարվում է ամսվա ընթացքում ստացված ապրանքների արժեքը: Այդ գումարը իրենից ներկայացնում է ամսվա ընթացքում խանութում առկա ապրանքների գումարը վաճառքի գներով (**X**):

Ամսվա ընթացքում վաճառված ապրանքների գումարը (**Y**) հարաբերվում է **X** մեծությանը: Այդ հարաբերությունը արտահայտված տոկոսով (**Z**) իրենից կներկայացնի խանութում առկա ապրանքների վաճառքի տեսակարար կշիռը:

Առևտրային հավելագնի ամսվա սկզբի մնացորդին գումարվում է ամսվա ընթացքում ստացված ապրանքների գծով առաջացած առևտրային հավելագինը (**H**) և այն բազմապատկվում է **Z** - ով: Այդ գումարն էլ ստորնոյով կրեդիտագրվում է 2171 «Առևտրային հավելագին» հաշվին:

Ցանկալի է, որպեսզի կազմակերպությունները մանրածախ առևտրում նաև իրականացնեն քանակագումարային հաշվառում և 2162 «Ապրանքներ մանրածախ առևտրում» հաշվում հաշվառումը վարեն ձեռք բերման արժեքով:

Թաթուլ Մովսիսյան
«Էկոնոմիկա և իրավունք» 5.2000